

Jelentés a kiskereskedelem 2016. évi teljesítményéről

Tartalom

Összefoglaló	3
1. Nemzetközi kitekintés	4
2. A kiskereskedelem helye a nemzetgazdaságban.....	5
2.1. Szervezeti és jogi keretek, működési környezet.....	5
2.2. Munkaerő-felhasználás, kereset.....	5
2.3. Beruházások	6
2.4. Áralakulás	7
3. A kiskereskedelmi üzlethálózat.....	10
4. A kiskereskedelmi forgalom.....	13
4.1. A kiskereskedelmi üzletek forgalmának alakulása	13
4.2. A kiskereskedelmi forgalom megoszlása árucsoportok szerint	16
5. Területi összehasonlítás	17
5.1. A kiskereskedelmi üzlethálózat területi jellemzői.....	17
5.2. A kiskereskedelmi forgalom területi megoszlása.....	18

További információk, adatok (linkek):

Táblák (STADAT) Éves adatok

Táblák (STADAT) Területi adatok

Módszertan

Elérhetőségek

Összefoglaló

A kiadvány célja a hazai kiskereskedelem fontosabb jellemzőinek bemutatása. A kiadvány első fejezetében a kiskereskedelem uniós, illetve ezen belül kiemelten a visegrádi országokban (Magyarország, Lengyelország, Szlovákia, Csehország) megfigyelhető tendenciáit mutatjuk be, ezt a kiskereskedelmi főtevékenységű gazdálkodó szervezeteket magában foglaló kiskereskedelmi ágazat főbb mutatói követik. A további fejezetek az országos kiskereskedelmi üzlethálózat főbb jellemzőinek alakulásáról, az üzletek forgalmáról, a kiskereskedelem áruszerkezetéről, valamint a területi jellemzőiről tájékoztatnak.

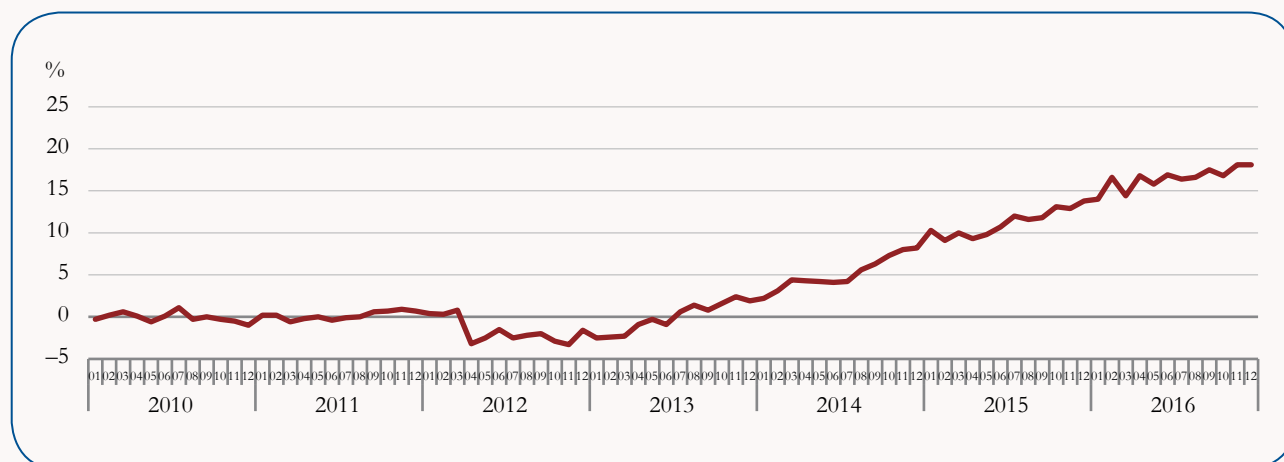
A kiskereskedelmi **üzletek száma** 2013 óta csökken: többek között a dohányforgalmazás átalakítása, az online pénztárgéprendszer bevezetése, illetve a több mint egy évig érvényben lévő vasárnapi nyitvatartás tilalma gyakorolhatott hatást a számukra. 2016-ban 3,5%-kal csökkent a kiskereskedelmi üzletek száma az előző évhez képest.

Az előzetes, kiigazítatlan adatok alapján 2016-ban a kiskereskedelmi üzletek **forgalma folyó áron** 4,3, ezen belül az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes üzleteké 4,0, a nem élelmiszerüzleteké 7,7%-kal emelkedett, míg az üzemanyag-kiskereskedelemben – a tovább mérséklődő árak mellett – 2,6%-kal csökkent. A kiskereskedelmi üzletek forgalmának **volumene** 4,8, ezen belül az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes üzleteké 3,0, a nem élelmiszer jellegűeké 7,0, az üzemanyagtöltő állomásoké pedig 5,1%-kal bővült.

Az országos kiskereskedelmi forgalom naptárhatástól megtisztított volumene 2013 óta évről évre emelkedik, amiben szerepet játszik a hálózatba kötött pénztárgéprendszer bevezetése.¹ A növekedés 2016-ban 4,8%-os volt az előző évhez viszonyítva. 2010-hez képest a kiskereskedelmi forgalom volumene kiigazítás nélkül 16, naptárhatástól megtisztítva 17%-kal emelkedett.

1. ábra

A kiskereskedelmi üzletek forgalmának szezonális és naptárhatással kiigazított volumenváltozása
(2010 havi átlagához képest)

A kiskereskedelmi üzlethálózat, a csomagküldő és internetes tevékenységet folytató vállalkozások árbevételeinek alakulására a forgalomba kerülő termékek árának változása is hatást gyakorol. 2016-ban a fogyasztói árak 0,4%-os csökkenésével szemben a *kiskereskedelmi árak*² átlagosan 0,5%-kal mérséklődtek egy év alatt.

¹ A hálózatba kötött pénztárgépek gazdaságfőhajtó hatásának a vizsgálatáról részletes elemzés az alábbi linken érhető el:
<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/opg.pdf>

² A kiskereskedelmi árindeket a KSH a fogyasztóiár-összeírás alapján számított termékcsoport-árindek kiskereskedelmi forgalmi szerkezettel súlyozott átlagaként állítja elő, míg a fogyasztóiár-index számításához felhasznált súlyok a termék- és szolgáltatáscsoportoknak a lakosság vásárolt fogyasztásában elfoglalt arányát reprezentálják.

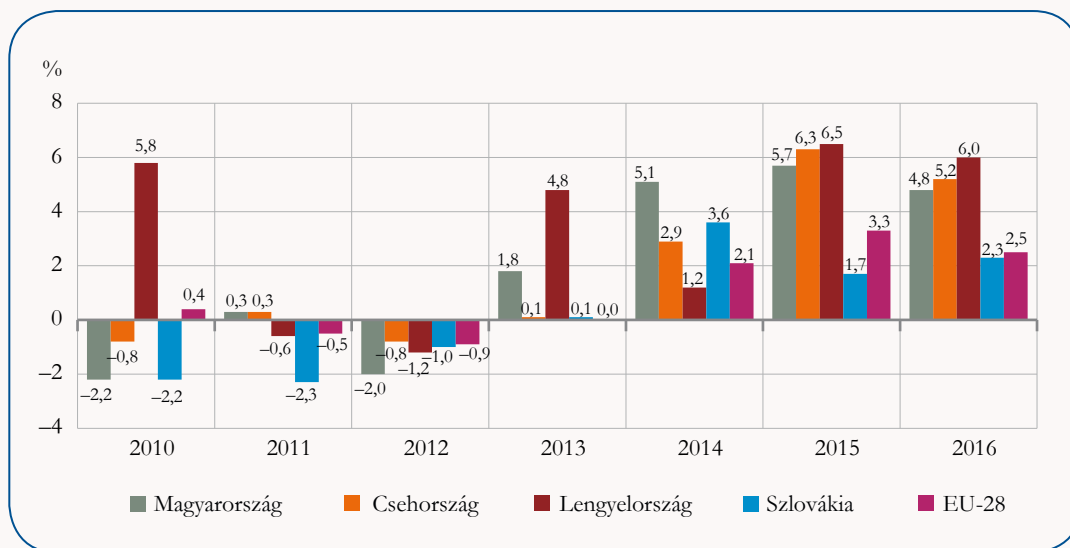
1. Nemzetközi kitekintés

Az Európai Unióban a kiskereskedelmi forgalom naptárhatástól megtisztított volumene a 2012-es mélypontot követően 2014-től folyamatosan bővült, 2016-ban 2,5%-os növekedést ért el az előző évhez képest. Az Európai Unió tagországai közül csak Belgiumban és Görögországban volt – 1% alatti – csökkenés. A tagországok közül kiemelkedő bővülést ért el Románia (13%). A főbb nemzetgazdaságok közül az EU átlagánál alacsonyabb mértékben nőtt Németország (2,1), míg jelentősen emelkedett az Egyesült Királyság (5,5%) kiskereskedelmének volumene.

A visegrádi négyek kiskereskedelmi forgalmának volumenváltozása az EU-28 átlagához hasonlóan alakult. A 2012-es csökkenést követően dinamikus növekedésnek indultak, és többségükben azóta is az EU-28 átlagánál gyorsabb a bővülés. 2016-ban a legkisebb mértékben Szlovákia kiskereskedelmi forgalma nőtt (2,3%), ezt követi Magyarországé és Csehországé (4,8, illetve 5,2%). A visegrádi országok közül Lengyelországban volt a leggyorsabb (6,0%) a forgalom volumenének bővülése.

2. ábra

A kiskereskedelmi forgalom volumenének változása
(az előző évhez képest)

Forrás: Eurostat.

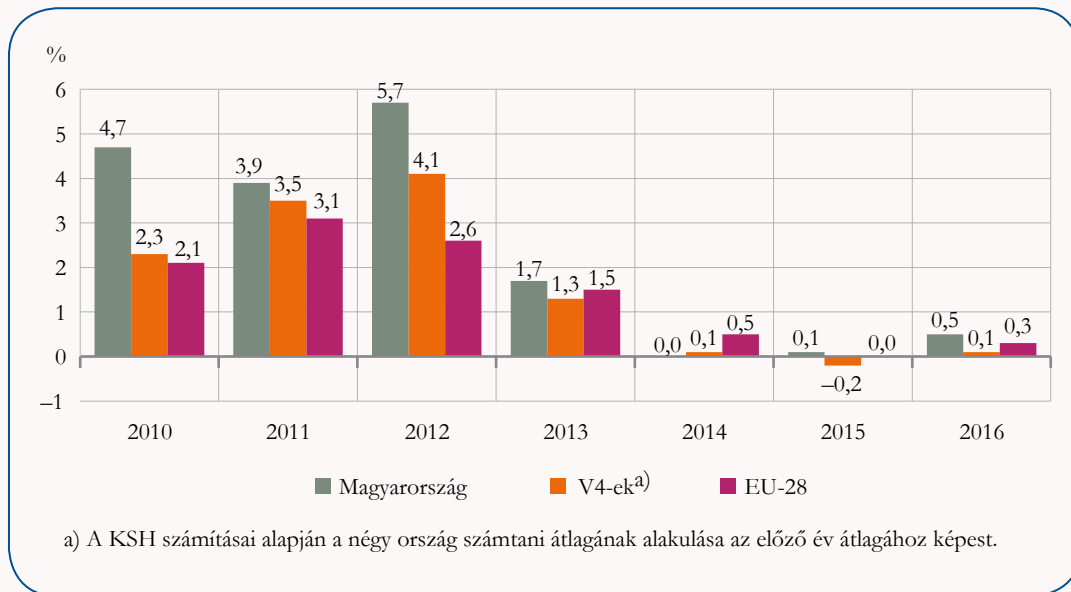
A kiskereskedelmi forgalom alakulását befolyásolja a termékek árszínvonalának változása is. A nemzetközi összehasonlítás biztosítása érdekében az Európai Unió tagállamaiban a fogyasztóiár-változást a *harmonizált fogyasztóiár-indexszel* mérik. 2010 óta az Európai Unióban 2011-ben mérték a legmagasabb (3,1%) inflációt, ezt követően a drágulás folyamata lelassult, 2015-ben az árak stagnáltak, majd 2016-ban mérsékelt (0,3%-os) árszínvonal-növekedés volt megfigyelhető.

2010 óta a visegrádi négyek országainak átlagos árszínvonala 2012-ben volt a legmagasabb (4,1%), az ezt követő években az infláció itt is lelassult és 2014 óta folyamatosan az EU átlag alatt maradt. Míg 2015-ben az árak átlagosan 0,2%-kal csökkentek, 2016-ban gyakorlatilag nem változtak az előző évhez viszonyítva. A tagországok közül Lengyelországban és Szlovákiában mérséklődött (–0,2, illetve –0,5%), Magyarországon és a Csehországban növekedett (0,4, illetve 0,6%) az árszínvonal.

Az elmúlt években a kiskereskedelmi forgalom volumenváltozását és a fogyasztóiár-változást tekintve Magyarország, a visegrádi négyek és az Európai Unió is alapvetően ugyanabba az irányba mozdult el, egységes csökkenést vagy növekedést elérve.

3. ábra

A harmonizált fogyasztóiár-index alakulása (az előző évhez képest)

Forrás: Eurostat.

2. A kiskereskedelem helye a nemzetgazdaságban

2.1. Szervezeti és jogi keretek, működési környezet

2016-ban 112 ezer kiskereskedelem főtevékenységű regisztrált gazdasági szervezetet tartottak nyilván, 3,6%-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban. Az újonnan regisztráltak száma 3,8%-kal csökkent ebben a körben, míg a nemzetgazdaság egészében 6,5%-os volt a növekedés 2015-höz képest. A kiskereskedelemben a regisztrált társas vállalkozások száma meghaladta a 60 ezret, az önálló vállalkozóké 51 ezer volt. A legnépszerűbb vállalkozási forma a korlátolt felelősségű társaság, 42 ezer vállalkozás regisztrált ebben a formában. Betéti társaságként 17 ezer vállalkozás szerepelt a regisztrált vállalkozások között.

2.2. Munkaerő-felhasználás, kereset

2016-ban a kiskereskedelem ágazatban a vállalkozások 368 ezer főt, a nemzetgazdaság egészének 8,5%-át foglalkoztatták, amely arány 2010–2016 között összességében 1 százalékponttal csökkent.

Az előző évhez képest az ágazat foglalkoztatottjainak száma 0,2%-kal csökkent, míg a nemzetgazdaságé összességében 3,7%-kal nőtt.

2016-ban a kiskereskedelmi ágazat legalább 5 főt foglalkoztató szervezeteinek körében **alkalmazásban állók száma** – a nemzetgazdasági átlaghoz hasonlóan – 3,0%-kal nőtt a 2015. évihez viszonyítva.

Az alkalmazásban állók **havi bruttó átlagkeresete** 2016-ban 201 ezer forint volt az ágazatban. A fizikai foglalkozásúak 161, a szellemi foglalkozásúak 288 ezer forintot kerestek. Összességében a bruttó átlagkeresetek 7,7%-kal emelkedtek egy év alatt, de még így is jóval elmaradtak a nemzetgazdasági átlagtól, annak csupán a 76%-át érték el. Ez az arány az előző évhez képest 1,1 százalékpontos növekedést mutat. A havi nettó átlagkereset a kiskereskedelem ágazatban 133 ezer forint, míg a teljes nemzetgazdaságban 175 ezer forint volt.

1. tábla

Az alkalmazásban állók száma és keresete*

(%)

Megnevezés	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Alkalmazásban állók száma, ezer fő							
nemzetgazdaság	2 701,9	2 691,5	2 674,1	2 700,2	2 823,0	2 894,9	2 977,9
ebből: kiskereskedelem	183,8	182,6	179,0	178,8	183,4	186,9	192,5
Havi bruttó átlagkereset, ezer forint							
nemzetgazdaság	202,5	213,1	223,1	230,7	237,7	247,9	263,2
kiskereskedelem	148,5	157,3	172,8	178,2	180,9	186,4	200,8

* A legalább 5 főt foglalkoztató szervezeteknél.

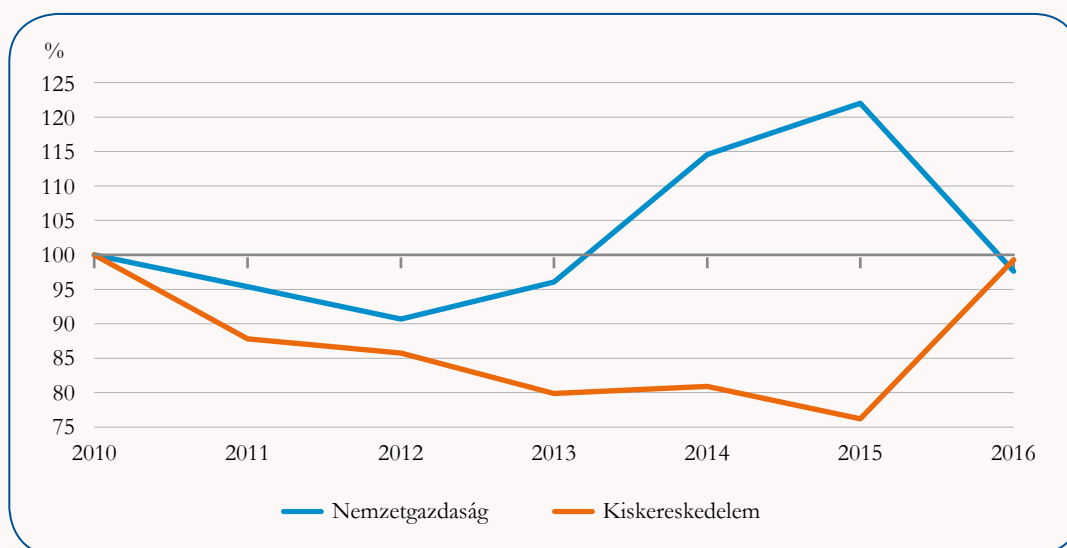
Tekintettel arra, hogy az ágazatban dolgozók jövedelme továbbra is elmarad a nemzetgazdasági átlagtól, a kormányzati bérintézkedések (garantált bérminimum, minimálbér-emelés), valamint a kiskereskedelem-ben is érezhető munkaerőhiány generálta béremelések hozzájárulhatnak az ágazati bérek felzárkózásához.

2.3. Beruházások

A kiskereskedelem ágazat beruházásainak folyó áras teljesítményértéke – az előzetes adatok szerint – 2016-ban 134 milliárd forint volt, ez a nemzetgazdaság összes beruházásának 2,8%-a. Az ágazatban megvalósított beruházások volumene – a 2014. évi 1,3%-os növekedés kivételével – 2010 óta csökken, 2016-ban viszont – leginkább a nemzetközi élelmiszerláncok többnyire saját forrásból megvalósított beruházásainak köszönhetően – 30%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. A nagyarányú növekedés ellenére a volumen a 2010. évi alatt maradt.

4. ábra

A beruházások volumenének változása (2010-hez képest)

2.4. Áralakulás

2016-ban az előző két év deflációját követően ismét emelkedtek a fogyasztói árak. A lakossági teljes fogyasztásra vetített **fogyasztói árak** átlagosan 0,4%-kal nőttek az előző évhez viszonyítva, amit alapvetően a szeszes italok, dohányárak és a szolgáltatások csoportjában bekövetkezett árszínvonal-növekedés eredményezett.

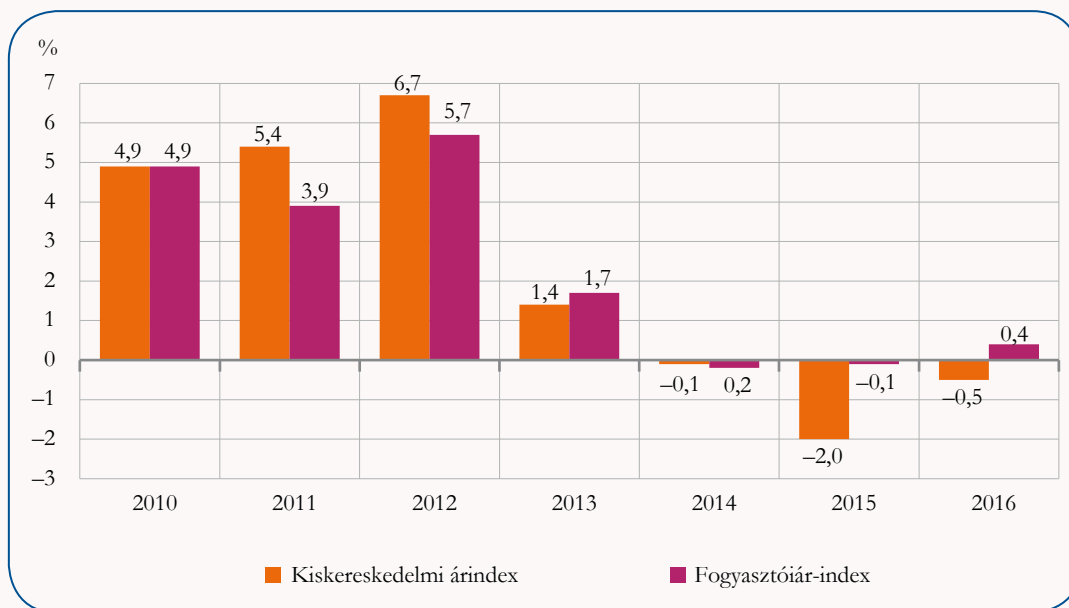
Az összes termékcsoport közül 2012 óta a *szeszes italok*, *dohányárak* ára nőtt a legnagyobb mértékben, és bár az infláció lelassult, ezekért a termékekért 2016-ban 2,3%-kal többet kellett fizetni, mint egy évvel korábban. Az *élelmiszerek* árváltozása a 2010–2016 közötti időszakban 2011-ben volt a legnagyobb (6,6%), 2014-ben a legkisebb (–0,4%), míg 2016-ban 0,7%. A ruházati cikkek ára 2016-ban 0,4%-kal nőtt az előző évhez képest. A járművek nélkül számított *tartós fogyasztási cikkek* 2013 óta minden évben csökkent, 2016-ban 0,9%-kal. Ezen belül a *tartós kulturális cikkek* ára (pl. audio-video készülék, számítógép, telefon) 2016-ban átlagosan 3,1%-kal mérséklődött az előző évhez képest.

Ezzel párhuzamosan a **kiskereskedelmi üzlethálózatban** 2010–2016 között a legnagyobb mértékben 2012-ben nőttek az árak, 6,7%-kal. Ezt követően lelassult, majd megállt az inflációs folyamat. 2016-ban egy év alatt az átlagos **kiskereskedelmi árindex** 0,5%-kal csökkent. Ugyanakkor 2010-hez viszonyítva a vásárlóknak átlagosan 11%-kal többet kellett fizetniük a forgalmazott termékekért.

A kiskereskedelmi árindex az elmúlt két évben az átlagos inflációnál is kisebb volt, aminek az a magyarázata, hogy az üzemanyagárak csökkenése a kiskereskedelmi árindexet erősebben befolyásolta, mint az áruk és szolgáltatások teljes körére kiterjedő inflációt.

5. ábra

A kiskereskedelmi és a lakossági teljes fogyasztásra vonatkozó árak változása
(az előző évhez képest)

A 2016. évi 99,5%-os átlagos kiskereskedelmi árindex az üzlethálózatban értékesített termékek árváltozásának jelentős szóródásával alakult ki.

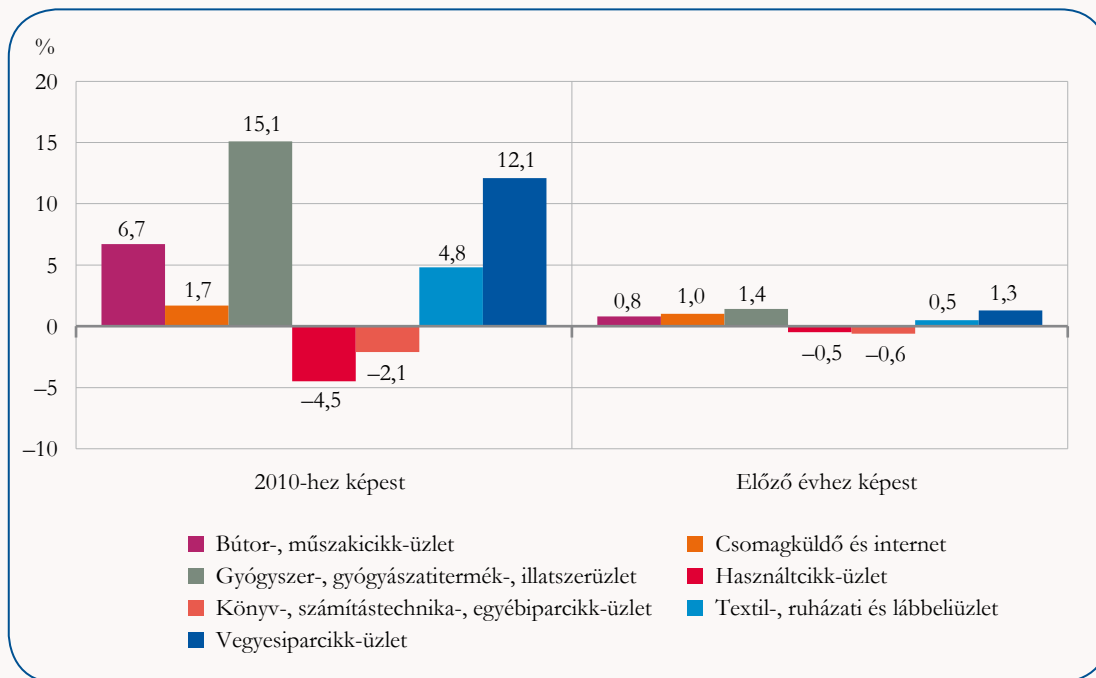
2016-ban az **élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes üzletekben** az árak átlagosan 0,9%-kal emelkedtek. Ezen belül a széles áruskálával rendelkező élelmiszer jellegű vegyes üzletekben átlagosan 0,3, míg a szakosodott élelmiszerüzletekben 3,0%-kal kellett többet fizetni, mint egy évvel korábban. Ez utóbbiak közül a zöldség-, gyümölcsüzletekben 7,4, a nemzeti dohányboltokban 4,2%-kal drágultak a termékek. 2010-hez viszonyítva az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes üzletekben átlagosan 20%-kal emelkedtek az árak, ezen belül az élelmiszer vegyes üzletekben 15, míg az élelmiszer szaküzletekben 41%-kal kellett többet fizetniük a vásárlóknak.

A **nem élelmiszer jellegű üzletekben** 2016-ban 0,6%-kal nőttek az árak az előző évhez képest, illetve 5,7%-kal 2010-hez képest. A legnagyobb áremelkedés a *gyógyszer-, gyógyászatitermék-, illatszerüzletekben* (1,4%) és az *iparcikk jellegű vegyes üzletekben* (1,3%) volt. 2016-ban mindössze két üzlettípusban volt árcsökkenés, a *könyv-, számítástechnika-, egyéb iparcikk-* (−0,6%) és a *használtcikk-üzletekben* (−0,5%), amelyekben az árak 2010-hez viszonyítva is mérséklődtek (2,1, illetve 4,5%-kal).

Összességében az élelmiszer és nem élelmiszer jellegű üzleteket tekintve a kiskereskedelmi árak átlagosan az elmúlt egy évben 0,8, míg 2010-hez viszonyítva 13%-kal emelkedtek.

6. ábra

Az árak alakulása a nem élelmiszer főtevékenységű üzletekben (üzemanyag nélkül), 2016

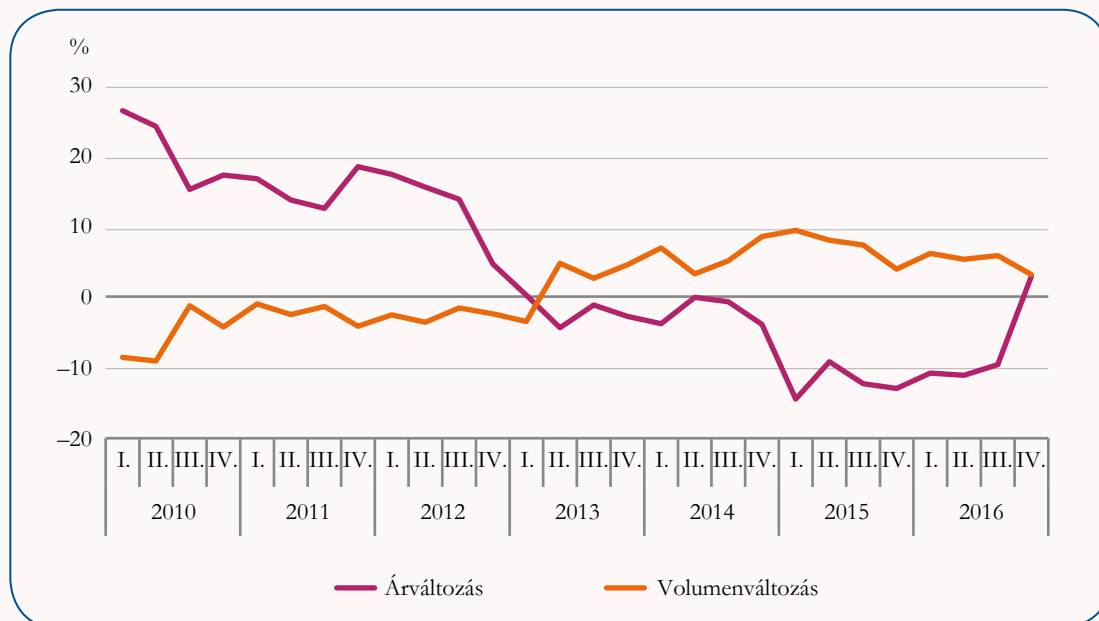

Az üzemanyag áremelkedésének mértéke az előző évhez viszonyítva 2010-ben volt a legmagasabb (20%). Ezt követően az infláció lelassult, 2013-tól pedig folyamatosan csökkent az üzemanyag ára. A 2016 utolsó negyedében – a jövedékiadó-változás miatt – bekövetkezett áremelkedés ellenére, az üzemanyag ára éves szinten 7,0%-ot³ esett, amely egyértelműen hozzájárult a 99,5%-os átlagos kiskereskedelmi árindex alakulásához.

³ A fogyasztóiár-index alapján.

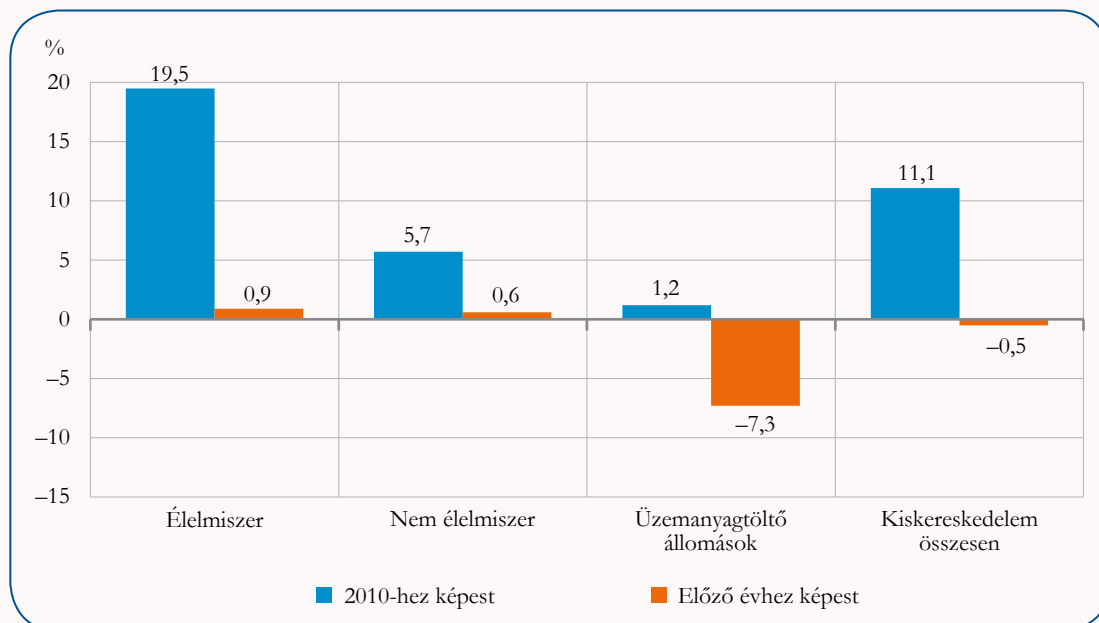
7. ábra

Az üzemanyagtöltő-állomások forgalmának ár³ - és volumenváltozása
(az előző évhez képest)

8. ábra

A kiskereskedelmi árak⁴ változása főcsoportonként, 2016

A kiskereskedelemben nem számító **gépjármű-, motorkerékpár- és járműalkatrész-üzletekben** forgalmazott árukért 2016-ban 1,4%-kal többet kellett fizetni, mint egy évvel korábban. 2010-hez képest a drágulás mértéke 5,6%-os volt.

⁴ Az üzemanyagtöltő állomásokon forgalmazott termékek árszínvonal-változásának figyelembevételével.

3. A kiskereskedelmi üzlethálózat

2016 végén közel 129 ezer kiskereskedelmi üzlet működött Magyarországon, csaknem tizenötezerrel kevesebb, mint 2010 végén.⁵ Elsősorban a nem élelmiszertermék jellegű üzletek száma esett vissza, az élelmiszer és élelmiszer jellegű vegyes üzleteké, valamint az üzemanyagtöltő állomásoké kisebb mértékben csökkent. Az üzletek száma 2010-től 2012-ig még emelkedett, majd 2013-tól folyamatosan csökken⁶, amelyben a nemzeti dohányboltok létrehozása, az online pénztárgéprendszer kialakítása, valamint a 2015 márciusában bevezetett – közel egy évig érvényben lévő – vasárnapi nyitvatartás tilalma játszhatott szerepet.

A kiskereskedelmi üzleteken kívül 2016 végén összesen 6 ezer nemzeti dohánybolt, valamint 2,4 ezer gyógyszertár működött az ország területén.

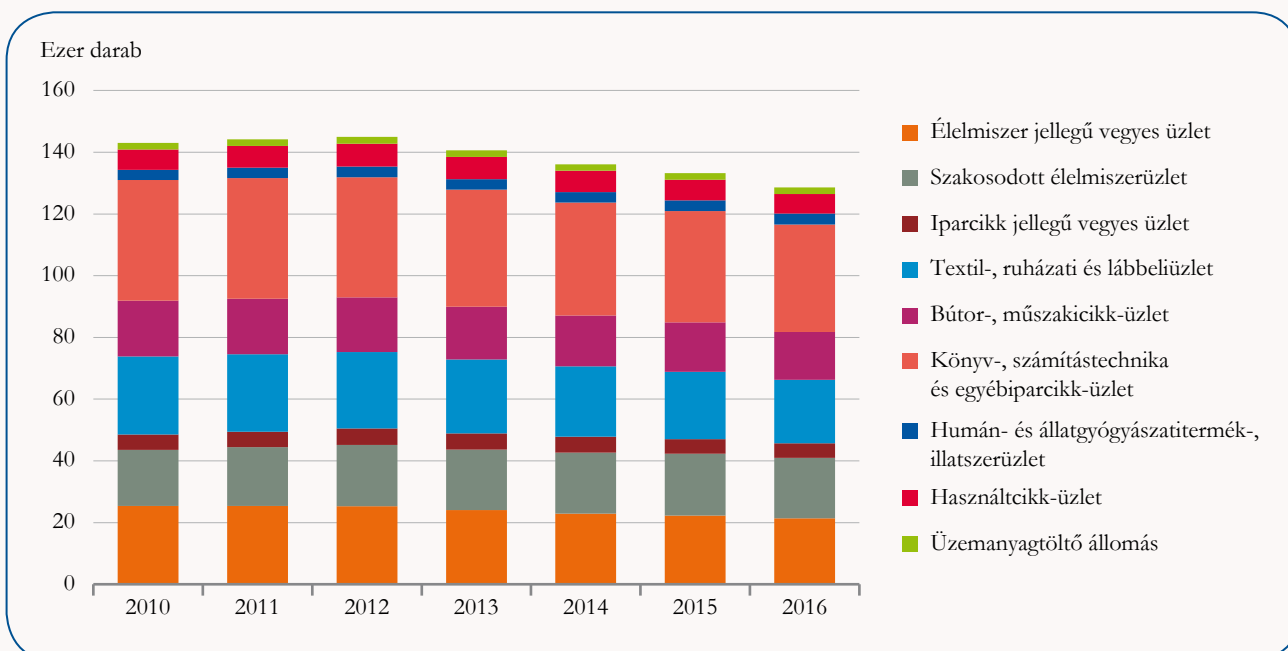
Az **élelmiszer és élelmiszer jellegű vegyes üzletek** 2010. év végi 43,5 ezres állománya 2016 végére 5,9%-kal, 41,0 ezerre csökkent. A csökkenés döntően az élelmiszer jellegű vegyes üzletek számában bekövetkezett 16%-os visszaesés következménye, amit a szakosodott élelmiszerüzletek számának növekedése (8,2%) némileg kompenzált. Ez utóbbi üzlettípuson belül jelentősen emelkedett az egyéb élelmiszer-; a kenyér-, pékáru- és édesség-; valamint a zöldség-, gyümölcsüzletek száma.

A **nem élelmiszertermék jellegű üzletek** száma 2016 végén 85 ezer volt, 12 ezerrel kevesebb, mint 2010 végén. A legnagyobb mértékben a ruházati szaküzleteké (4 ezer), az egyéb iparcikküzleteké (3 ezer), a festékek, vasárúk, barkács- és építési anyagok szaküzleteié (1,4 ezer), valamint a könyv-, újság-, papír-áru-szaküzleteké (1,4 ezer) esett vissza. Ugyanakkor nőtt a humán gyógyászati termékek (355) és a telekommunikációs termékek szaküzleteinek (26), a sportszerszaküzletek (39), valamint az állatgyógyászati termékek üzleteinek (51) száma.

A kiskereskedelemben nem számító **gépjármű- és járműalkatrész-üzletek** 2016 végén közel 8 ezer volt, 1048 darabbal kevesebb, mint 2010 végén.

9. ábra

A kiskereskedelmi üzletek számának alakulása üzlettípus szerint

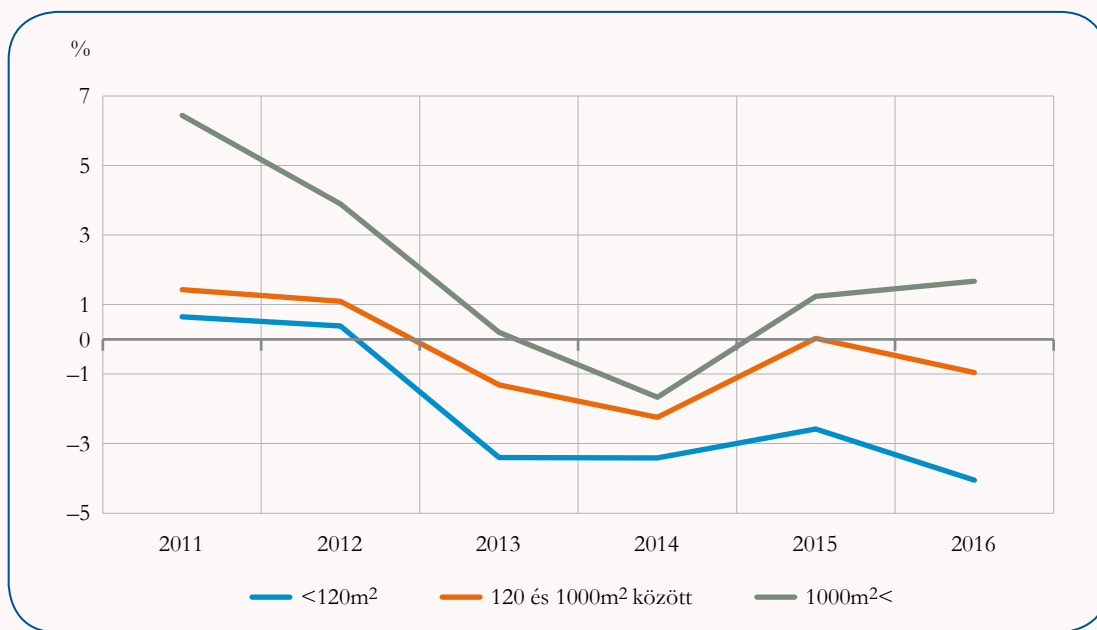
⁵ Az EU kiskereskedelmi fogalmának megfelelően üzemanyagtöltő állomásokkal együtt, de a gépjármű-, gépjárműalkatrész-, valamint motorkerékpár- és motorkerékpáralkatrész-szaküzletek nélkül.

⁶ A nemzeti dohányboltok megjelenése miatt a 2013 előtti adatokkal korlátozott az összehasonlíthatóság. Nemzeti dohányboltokkal együtt számolva 2010-hez képest 8450-nel kevesebb kiskereskedelmi üzlet működött 2016-ban.

Míg a 120m² alatti, valamint a 120 és 1000 m² közötti alapterületű üzletek száma 2012 óta szinte folyamatosan csökkent, addig az 1000m²-nél nagyobb egységek száma – a 2014-ben történt visszaesés kivételével – töretlenül emelkedik. A legkisebb méretkategóriába tartozó üzletek száma 2010 és 2016 között összességében közel akkora mértékben csökkent (11,9%), mint amekkora növekedés tapasztalható ebben az időszakban a legnagyobb méretkategóriába tartozók körében (12,2%).

10. ábra

A kiskereskedelmi üzletek számának változása méretkategória szerint
(az előző évhez képest)

A közel 129 ezer kiskereskedelmi üzletet közel **86 ezer vállalkozás üzemeltette** 2016 végén. Az országos üzletállomány egyre nagyobb hányadát működtetik **társas vállalkozások**. Az **egyéni vállalkozások** által üzemeltetett üzletek aránya nem érte el a 33%-ot.

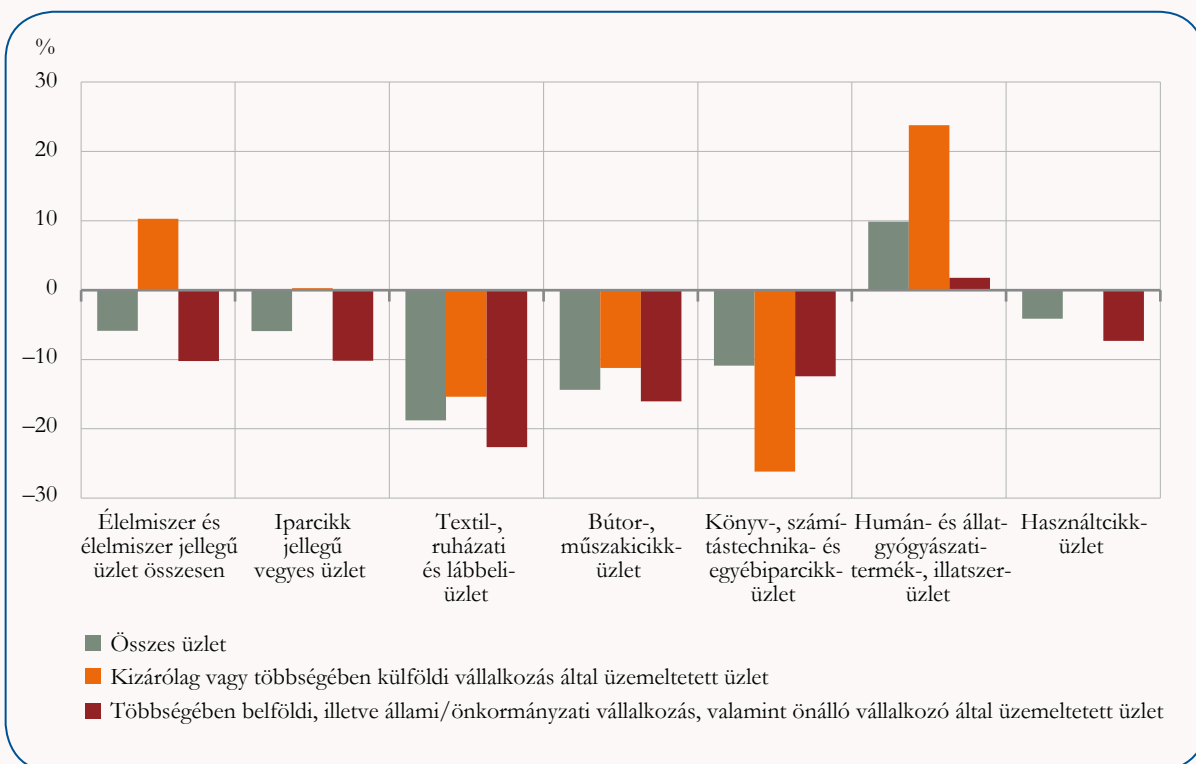
Egy vállalkozás átlagosan 1,5 kiskereskedelmi üzletet működtetett 2016 végén. A legtöbb üzlet – szervezetenként 13 – a részvénytársaságokhoz tartozott, a korlátolt felelősségű társaságokra 1,6, a betéti társaságokra 1,4, az önálló vállalkozókra 1,2 üzlet jutott. Az összes üzemeltető vállalkozás 45%-át a korlátolt felelősségű társaságok, 40%-át az önálló vállalkozók tették ki.

Eltekintve az üzemanyag-töltő állomásokról, a hazai vállalkozások által üzemeltetett kiskereskedelmi üzletek száma 2010 és 2016 között nagyobb arányban csökkent (13,2%), mint a külföldi vállalkozások által üzemeltetett egységeké (9,3%)⁷. Az élelmiszer- és élelmiszer jellegű vegyes üzletek esetében a külföldi vállalkozások által működtetett boltok száma közel olyan mértékben nőtt, mint amilyenével a hazai üzemeltetésűeké csökkent. A többi üzlettípus esetén az üzletszám módosulásának iránya a külföldi és belső üzemeltetésűek esetében azonos volt, csak a mértéke tért el. Csupán a külföldiek által működtetett iparcikk jellegű vegyes, illetve használatcikk-üzletek száma stagnált.

⁷ Hazai vállalkozások körébe tartoznak a többségében belföldi, nem közösségi tulajdonú és a többségében állami, illetve önkormányzati tulajdonú vállalkozások, valamint az önálló vállalkozók. Külföldi vállalkozásnak a kizárólag vagy többségében külföldi tulajdonú vállalkozásokat tekintjük. Az összehasonlításnál az ismeretlen tulajdonformájú vállalkozásokkal nem számolunk.

11. ábra

A kiskereskedelmi üzletek számának változása az üzemeltető vállalkozás tőkeösszetétele szerint, 2010–2016

2016 végén összesen 15,4 millió m² volt a **kiskereskedelmi üzletek eladótér-alapterülete**, 300 ezer m²-rel kevesebb, mint 2010 végén. Az egy üzletre jutó átlagos alapterület a 2010 végi 110-ről 2016 végére 120 m²-re emelkedett. A nem élelmiszertermék jellegű üzletek átlagos alapterülete nagyobb mértékben (11,3%), az élelmiszer és élelmiszer jellegű boltoké ennél kisebb mértékben (8,4%) növekedett.

Bevásárlóközpontok, hipermarketek

Magyarországon az elmúlt két évtizedben megjelentek, mára pedig a kiskereskedelem meghatározó tényezőivé váltak a bevásárlóközpontok és a hipermarketek. Jogszabályváltozás miatt 2012. január elsejétől 300 m²-nél nagyobb bruttó alapterületű kereskedelmi építmény nem létesíthető, vagy ezt meghaladó méretre nem bővíthető, azonban a tilalom alól felmentés adható. 2010 vége óta így mindössze 8 új bevásárlóközpontot nyitottak meg hazánkban. 2016-ban 122 üzemelt, ebből 81 vidéken, 41 a fővárosban. A hipermarketek száma 2010-hez képest hárommal csökkent, így 2016 végén 163 működött, 141 vidéken, 22 Budapesten.

4. A kiskereskedelmi forgalom

4.1. A kiskereskedelmi üzletek forgalmának alakulása

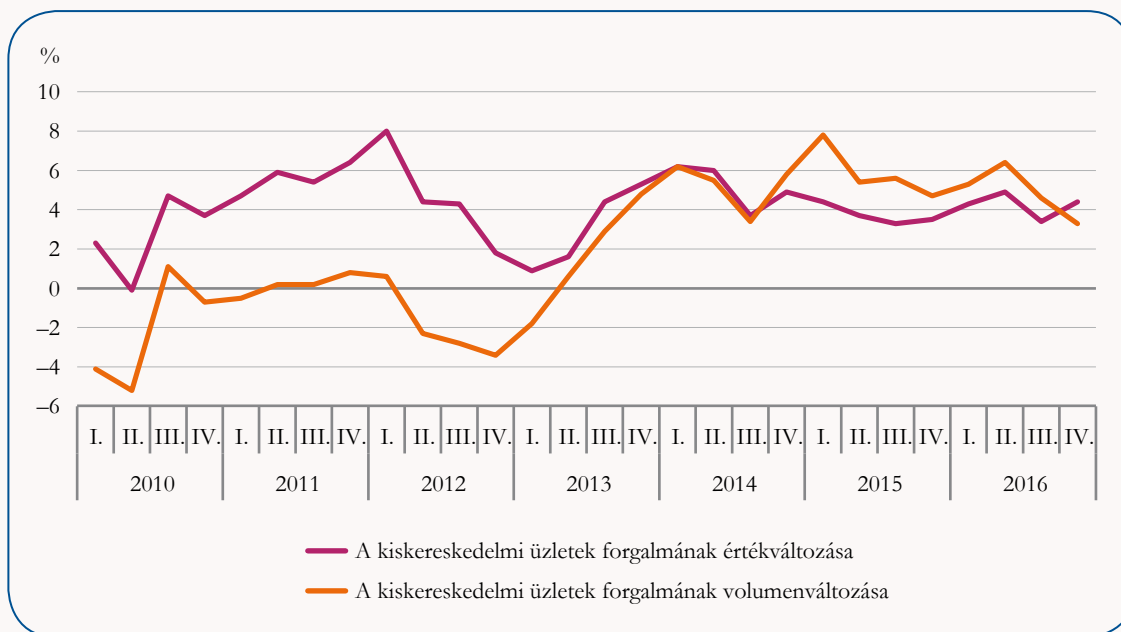
Tisztább képet kapunk a kiskereskedelmi forgalom alakulásáról, ha azt nem a vállalkozások, hanem a kiskereskedelmi üzletek szintjén vizsgáljuk. (A kiskereskedelmi üzleteknek csupán 60%-át üzemeltetik kiskereskedelmi főtevékenységű vállalkozások, további 9%-át nagykereskedelmi, illetve gépjármű-, motorkerékpár-kereskedelmi cégek, a fennmaradó 31%-át más, nem a kereskedelmi nemzetgazdasági ágba sorolt vállalkozások.)

2016 során az országos kiskereskedelmi üzlethálózatban, valamint a csomagküldő kiskereskedelemben 9,7 ezer milliárd forint értékű forgalom realizálódott. Viszonyításképpen – év eleji népességgel számítva – egy főre vetítve naponta 2700 forintot költött a lakosság a különféle kiskereskedelmi üzletekben.

Az árváltozásokat is figyelembe vevő, naptárhatástól megtisztított **volumenindex** 2013-tól folyamatosan növekszik: 2013-ban 1,6, 2014-ben 5,2, 2015-ben 5,8, míg 2016-ban 4,8%-kal emelkedett az előző évhez képest.

12. ábra

A kiskereskedelmi üzleti forgalom értékének és volumenének változása
(az előző év azonos negyedéhez képest)

A 2014–2015-ös forgalomművekedésben szerepet játszott a kiskereskedelmi üzletek széles körét érintő 3/2013. (II. 15.) NGM rendelet a hálózatba kötött pénztárgéprendszer bevezetéséről. A pénztárgépek be-
kötése 2014 nyaráig folyamatos volt, szeptember elsejétől a jogszabályban arra kötelezett kereskedők már
csak hálózatba kötött pénztárgépet használhatnak. A rövid távú, átmeneti hatást követően a pénztárgépek
hálózatba kötése és az adóhatóság részére történő automatikus adattovábbítás hosszú távú hatásként
2,32%-os gazdaságfehérítést okozott a kiskereskedelemben.⁸

2016-ban a magyarországi kiskereskedelemre jelentős hatással volt a vasárnapi nyitvatartás tilalma,
amely 2015. március 15. és 2016. április 23. között volt érvényben. A forgalom alakulására a reálkeresetek

⁸ A hálózatba kötött pénztárgépek gazdaságfehérítő hatásának a vizsgálatáról részletes elemzés az alábbi linken érhető el:
<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/opg.pdf>

növekedése és a javuló munkaerőpiaci helyzet mellett a fogyasztói árak kismértékű csökkenése, valamint az üzemanyag árának jelentős mérséklődése is hatást gyakorolt, ugyanakkor a lakossági megtakarítások növekedése, a szolgáltatások növekvő súlya a fogyasztásban, illetve a külföldi internetes, csomagküldő szolgáltatások igénybevételének növekedése mérsékelte a lakosság kiskereskedelmi üzletekben történő vásárlását.

2016-ban – üzlettípusonként vizsgálva – az *élelmiszer- és élelmiszer-jellegű vegyes kiskereskedelmi üzletekben* 3,0, a *nem élelmiszer-kiskereskedelmi üzletekben* 7,0, az *üzemanyag-kiskereskedelemben* 4,9%-kal emelkedett az értékesítés naptárhatástól megtisztított volumene.

2016-ban a hazai kiskereskedelmi forgalmon belül a legnagyobb, 36%-os arányt az *élelmiszer-jellegű vegyes kiskereskedelmi üzletek* képviselték. Ebbe az üzletcsoportba tartoznak a nagy alapterületű és jelentős forgalmat lebonyolító *hipermarketek*. A 2010-től 2016-ig tartó időszakban a hipermarketek éves forgalmának aránya az összes kiskereskedelmi forgalom 14–15%-át tette ki.

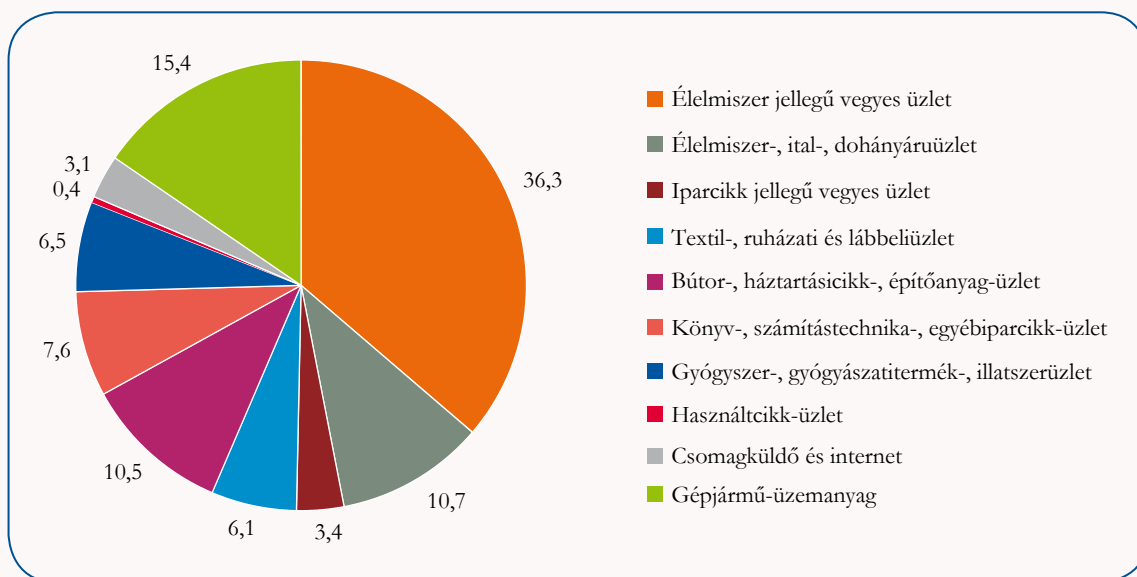
A dohányforgalmazás 2013-ban életbe lépő jogszabályi háttérének változása miatt az élelmiszer-szaküzletek (húsboltok, zöldség-, gyümölcsüzletek, dohányboltok, kenyér-, pékáruüzletek stb.) forgalmának súlyáról csak 2014 óta rendelkezünk összehasonlítható adatokkal, 2014–2016-ban ez az arány 10–11% volt.

2016-ban a *nem élelmiszer-kiskereskedelem* legnagyobb forgalmat lebonyolító szereplői a bútortartáscikk-, építőanyag-kiskereskedelmi üzletek voltak 11%-os részesedéssel. Jelentős súlyt képviseltek még a benzinkutak, az összes forgalom 15%-ával.

2010-hez képest a folyó áras kiskereskedelmi forgalmon belül a legnagyobb arányban az élelmiszer-szaküzletek (4,2-ről 11%-ra), valamint a csomagküldő, internetes kiskereskedelem (0,6-ről 3,1%-ra) súlya emelkedett. Csökkent 2016-ra ugyanakkor az élelmiszer-jellegű vegyes kiskereskedelmi üzletek (40-ről 36%-ra), a bútortartáscikk-, építőanyag-kiskereskedelmi üzletek (14-ről 11%-ra), valamint a könyv-, számítástechnika-, egyéb iparcikk kiskereskedelmi üzletek részesedése (9,2-ről 7,6%-ra).

13. ábra

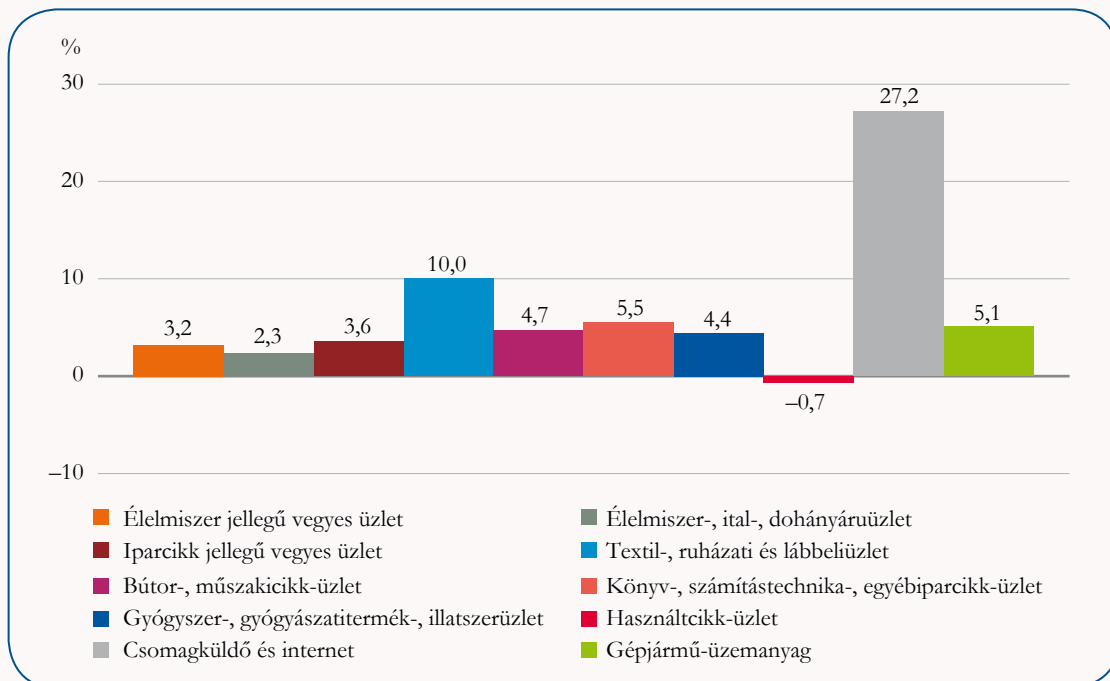
A kiskereskedelmi forgalom szerkezete üzlettípusok szerint 2016-ban, %

A kiskereskedelmi forgalom volumene 2016-ban közel 14%-kal haladta meg a 2010. évit. A mérséklődő forgalmú üzlettípusok közül a legnagyobb arányú – 6 év alatt 11%-os – csökkenést a bútortartáscikk-, építőanyag-kiskereskedelmi üzletek könyvelték el. Dinamikusan, több mint hatszorosára nőtt ugyanakkor a forgalom volumene a csomagküldő, internetes kiskereskedelemben – elsősorban a jogszabályváltozások miatt –, szintén jelentős növekedés volt az élelmiszer-szaküzletekben (141%), valamint a textil-, ruházati és lábbeli kiskereskedelmi üzletekben (43%).

14. ábra

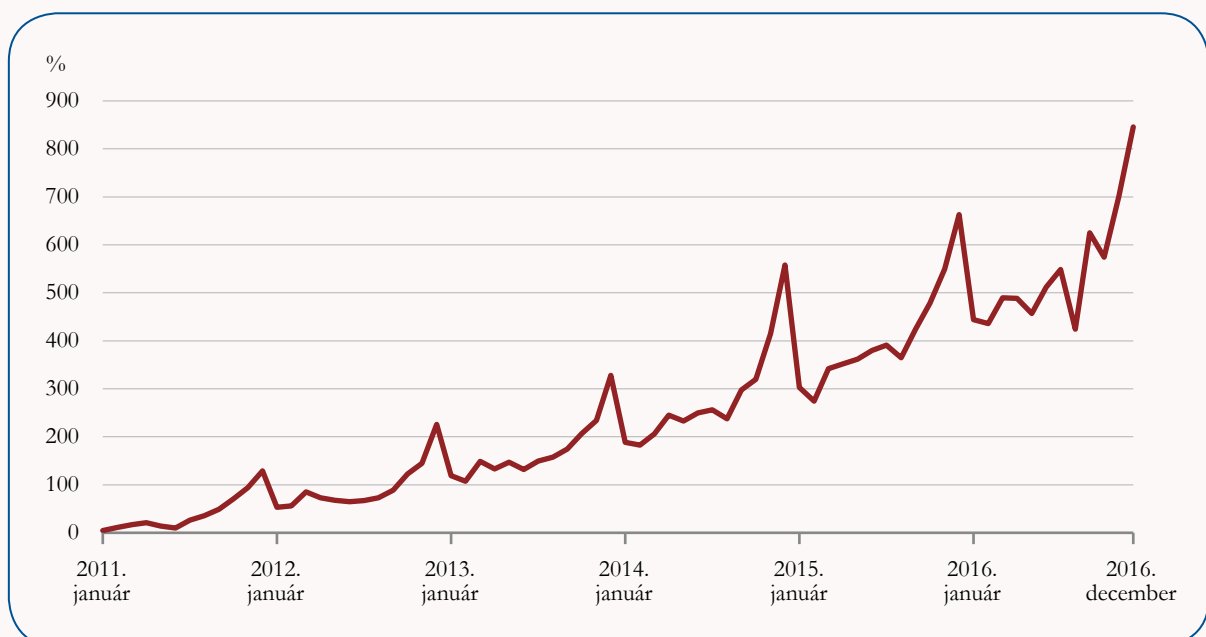
A kiskereskedelmi forgalom volumenének változása üzlettypusok szerint 2016-ban az előző évhez képest

A csomagküldő, internetes kiskereskedelem naptárhatástól megtisztított volumenindexe 2011–2016 között dinamikusan nőtt, évente 33–42%-kal. Jellemzően az év utolsó hónapjaiban élénkül meg a csomagküldő, internetes kiskereskedelem, az éves átlaghoz képest megduplázódik a havi forgalom. Az interneten történő kiskereskedelmi értékesítés terjedését segíti az utóbbi években a Magyarországon is egyre közkedveltebb novemberi „Black Friday”, azaz „fekete péntek”, amely lényegében a karácsonyi vásárlások kezdetét is jelenti.

15. ábra

A csomagküldő és internetes kiskereskedelem naptárhatástól megtisztított volumenének változása (2010 átlagához képest)

4.2. A kiskereskedelmi forgalom megoszlása árucsoportok szerint

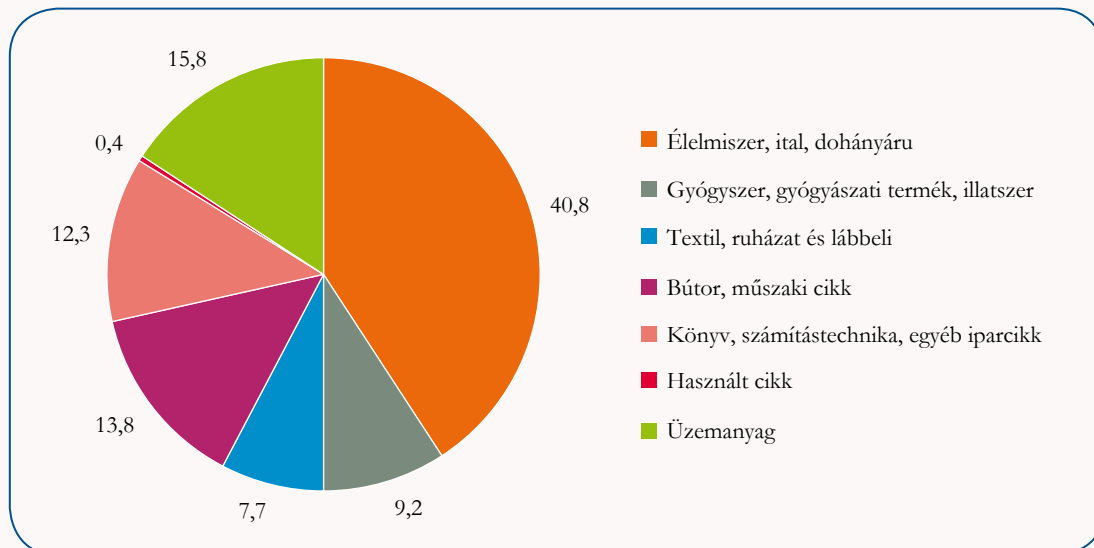
Annak érdekében, hogy pontosabb képet kapjunk a kiskereskedelem áruszerkezetéről, nem elég, ha a vállalkozások (vagy az üzletek) főtevékenysége szerint vizsgáljuk a kiskereskedelmi forgalmat, mert jelentős a nem szakosodott bolti vegyes kiskereskedelem aránya. (Ide tartozik az élelmiszer jellegű vegyes és az iparcikk jellegű vegyes kiskereskedelem.) Tovább árnyalja a képet, hogy gyakran a szakosodott kiskereskedelmet folytató üzletek nem csak a tevékenységi körüknek megfelelő termékeket értékesítik, valamint az, hogy nincs árusított termékek szerinti felosztás sem a csomagküldő, internetes kiskereskedelmen, sem az egyéb nem bolti, piaci kiskereskedelmen belül.

Tovább folytatódott az élelmiszertermékek részarányának évek óta tartó növekedése a 2014-ben tapasztalt kisebb megtorpanást követően. 2016-ban a kiskereskedelmi árucikkek forgalmának 41%-át tették ki az élelmiszertermékek (élelmiszerek, italok, dohányárak), 0,4 százalékponttal meghaladva az egy évvel korábbit. Ezen belül az élelmiszerek 2016-ban mért 27%-os részesedése a kiskereskedelmi árucikkek forgalmából 0,4 százalékponttal haladta meg a 2015. évit.

A nem élelmiszertermékek közül 2016-ban – a 2012 óta tartó folyamatos részaránycsökkenés ellenére – továbbra is az üzemanyag volt a legjelentősebb forgalmi értékű árucsoport (16%-os aránnyal), amit a bútor, műszaki cikk, valamint a könyv, számítástechnika, egyéb iparcikk összevont árucsoportok követtek 14, illetve 12%-kal. 2015-höz képest nőtt a textil, ruházat és lábbeli (0,4 százalékponttal), valamint a könyv, számítástechnika, egyéb iparcikk és a gyógyszer, gyógyászati termék, illatszer összevont árucsoportok (0,2–0,2 százalékponttal) részesedése. Változatlan maradt a használtcikk-árucsoport részaránya, míg az üzemanyag-árucsoport részesedése 1,0 százalékponttal, a bútor, műszaki cikké pedig 0,2 százalékponttal csökkent.

16. ábra

A kiskereskedelmi forgalom megoszlása főbb árucsoportok szerint 2016-ban, %

A gépjármű- és gépjárműalkatrész-termékkörön belül az egyes árucsoportok megoszlásának alakulása eltérő: míg a legnagyobb súlyt (55%) képviselő új járművek eladásainak részesedése 2016-ban 3,8 százalékponttal emelkedett, addig a gépjárműalkatrészeké 3,0, a használt gépjárművéké 0,9 százalékponttal csökkent az előző évihez képest. Ugyanekkor az új és használt motorkerékpárok értékesítésének részesedése közel változatlan maradt.

5. Területi összehasonlítás

5.1 A kiskereskedelmi üzlethálózat területi jellemzői

Az elmúlt évben a fővárosban, a városokban és községekben is egyaránt szűkült az **üzlethálózat**. 2016 végén a fővárosban és a városokban lakókra (a népesség 70%-ára) jutott az országos kiskereskedelmi üzletek számának 83%-a, miközben a községekben élő népességre mindössze a 17%-a.

2. tábla

A kiskereskedelmi üzletek száma és megoszlása a település jogállása szerint, 2016. december 31.

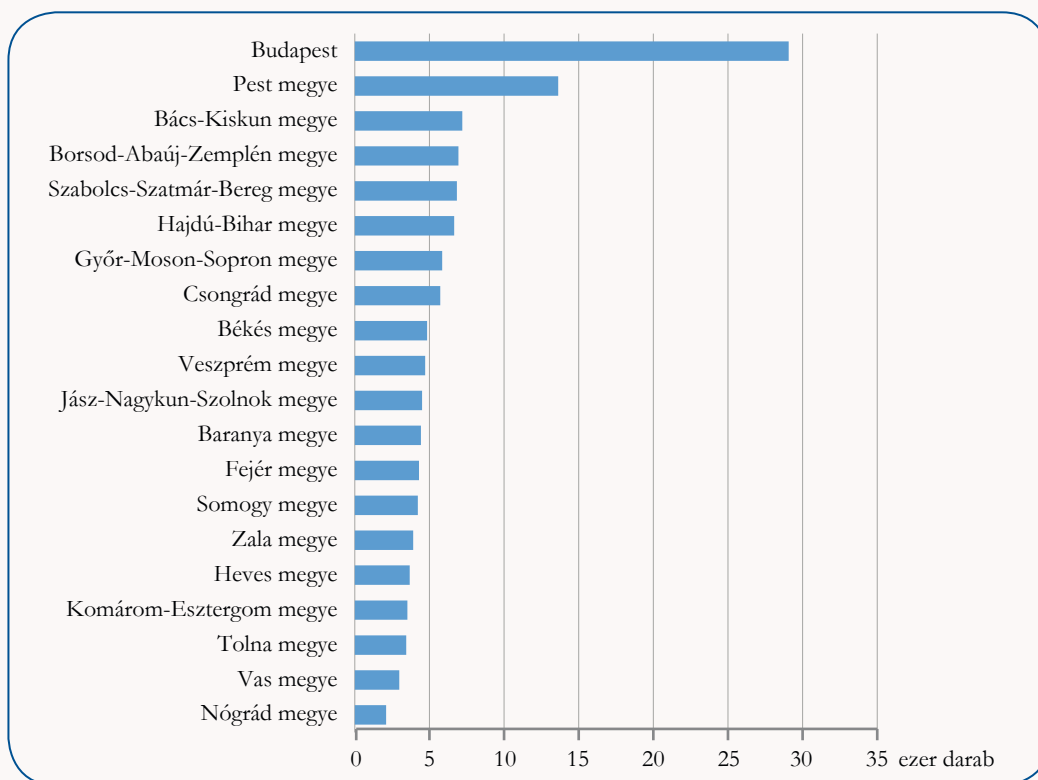
(%)

Település jellege	Üzletszám		Lakosság	
	darab	megoszlás, %	ezer fő	megoszlás, %
Főváros	29 072	22,6	1 759	17,9
Többi város	77 919	60,6	5 170	52,6
Község	21 600	16,8	2 901	29,5
Összesen	128 591	100,0	9 830	100,0

Megyei bontásban szembeötlő Budapest és Pest megye kiemelkedően magas üzletszáma. Az üzletek 23%-a Budapesten, 11%-a Pest megyében található.

17. ábra

A kiskereskedelmi üzletek száma, 2016. december 31.

Közép-Magyarországon csökkent az üzletek száma a legnagyobb mértékben az előző évhez képest (4,9%), 1,4 százalékponttal meghaladva az országos átlagot. A legkevesbé Nyugat-Dunántúlon mérséklődött az egységek száma (0,3%).

2016-ban az **egy kiskereskedelmi üzletre jutó lakosok száma** országosan 76 fő volt. Kiemelkedően magas Budapest lakosságának üzleti ellátottsága, ahol 60 főre jut egy kiskereskedelmi üzlet, ezt követi Tolna megye (65 fő/üzlet), valamint Csongrád, Bács-Kiskun és Zala megye (70 fő/üzlet). 2016 végén a lakosság kiskereskedelmi üzlettel való ellátottsága Fejér (97 fő/üzlet), Borsod-Abaúj-Zemplén (94 fő/üzlet), valamint Nógrád (92 fő/üzlet) megyében volt a legalacsonyabb.

2016 végén összesen 6 ezer **nemzeti dohánybolt** működött az ország területén, 13%-uk Budapesten (793 üzlet), 11%-uk pedig Pest megyében (659 üzlet). Jelentősebb arányt képviselt még Borsod-Abaúj-Zemplén (7,9%) és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye (5,4%), a legkevesebb üzlet Nógrád megyében (2,6%) volt. Az egy nemzeti dohányboltra jutó lakosok számát vizsgálva teljesen más képet kapunk: országos szinten átlagosan 1600 főre jut egy dohányüzlet, területi bontásban a legjobban ellátott Vas megye (1000 fő/dohánybolt), a legkevesbé Budapest (2200 fő/dohányüzlet).

5.2 A kiskereskedelmi forgalom területi megoszlása

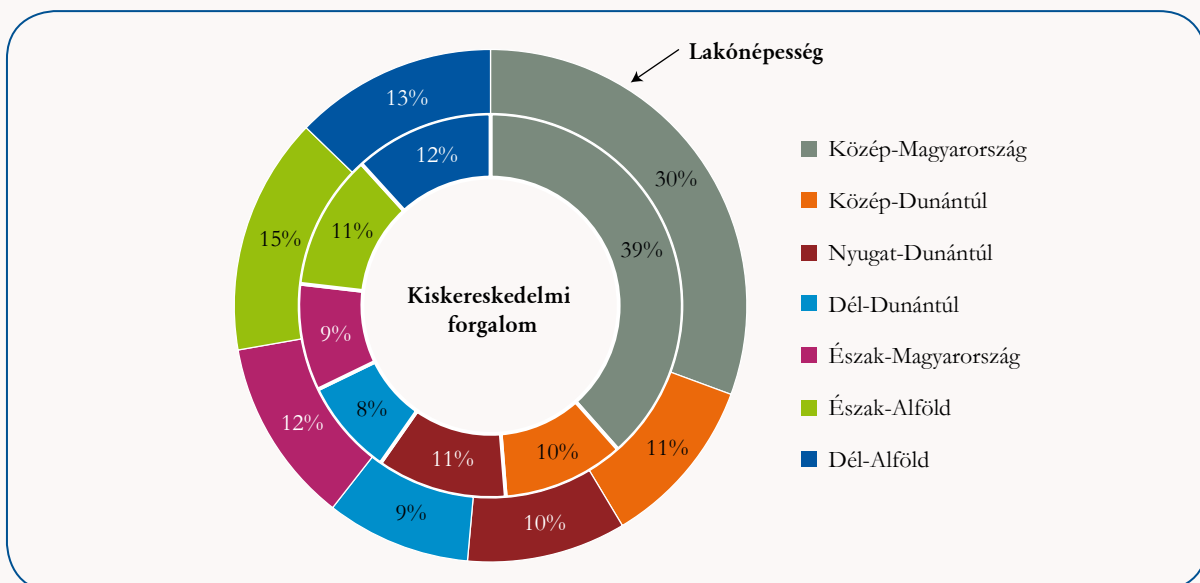
A kiskereskedelmi forgalom területileg erősen koncentrált: 2016-ban a vásárlások 39%-át Közép-Magyarországon, ezen belül 24%-át Budapesten regisztrálták. A többi régió aránya a 8,0%-os részesedésű Dél-Dunántúl és a 12%-os részesedésű Dél-Alföld között szóródik.

A kiskereskedelmi forgalomból a lakónépesség arányához képest Közép-Magyarország jelentősen, Nyugat-Magyarország kisebb mértékben felülreprezentált. Ezeken a területeken a nagyobb kiskereskedelmi forgalmat főként a magasabb lakossági vásárlóerő indukálta, de a turizmus, a jelentős átutazó forgalom, a más területekről ingázók vásárlásai is hozzájárultak a kiskereskedelmi eladások magasabb szintjéhez. A többi régió súlya kisebb az országos kiskereskedelmi forgalomból a lakosság arányához viszonyítva. 2016-ban az eltérés százalékpontban kifejezve Észak-Alföldön és Észak-Magyarországon volt a legnagyobb.

2016-ban az egy lakosra jutó, napi, kiskereskedelmi üzletekben történő kiadás 2,7 ezer forint volt. Az országos átlagnál többet költöttek Közép-Magyarországon (3,4 ezer forint) – ezen belül Budapesten 3,7 ezer forint – és Nyugat-Magyarországon (3,0 ezer forint). Az országos átlag alatt maradt a napi kiadás Közép-Dunántúlon (2,6 ezer forint), Dél-Alföldön (2,5 ezer forint), Dél-Dunántúlon (2,4 ezer forint), valamint Észak-Magyarországon és Észak-Alföldön (2,1–2,1 ezer forint).

18. ábra

A kiskereskedelmi forgalom és a lakónépesség megoszlása régiók szerint, 2016

2016-ban a kiskereskedelmi üzletek forgalmának kiigazítatlan volumene 4,8%-kal nőtt. Közép-Magyarországon az éves forgalom növekedése 7,5, ezen belül Budapesté 8,1% volt, ugyanakkor a többi régióban mért bővülés elmaradt az országostól: a Dunántúlon 3,1–4,3; az Alföldön és Észak-Magyarországon 2,5–3,0% között növekedett a forgalom.

További információk, adatok (linkek):

[Táblák \(STADAT\) Éves adatok](#)

[Táblák \(STADAT\) Területi adatok](#)

[Módszertan](#)

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Lépjen velünk kapcsolatba!](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789